

Lars Nyberg: Euron överlever

Internationella Studier

En tidning från
Utrikespolitiska institutet
Nr 1 2012
Pris: 65 SEK

Cristina Kirchner
blev omvald
med den största
marginalen
i Argentinas
historia.
Och hennes
kvinnliga
kollegor blir fler.
Spelar det
någon roll?

Maktspel
– små länder
stora spelare
Kan humorn
fälla Putin?
**Turkisk
hybris**

Damernas värld

+

**Unikt
dokument**
Så startar
en revolution

Dokument Revolution

Plötsligt händer det

Historien om de skälvande dagarna som kom att bli starten på den arabiska våren.

Christian Catomeris
SVT:s korrespon-
dent i Bryssel, var
orsam nordisk
journalist på plats i
Tunisien när revolu-
tionen bröt ut.

FOTO: FETRI BELAID/SCANPIX

Hur vet man när en revolution är på väg? I fallet Tunisien är det ingen som vet. Ingen.

I efterhand kan man förstå se tecknen. För mig börjar det på väg till flygplatsen, två dagar innan revolutionen sedan bryter ut. En TT-flash berättar att utgångsförbud införts i Tunisien.

Det har då gått knappt två veckor sedan en ung arbetslös gatuförsäljare avlidit efter att ha bränt sig till döds i protest mot de sociala villkoren i landet. En händelse som startade protesterna mot regeringen som nu nått Tunisien.

Jag har kunnat följa utvecklingen i fransk tv. Jag pratar om det på redaktio-

nen som ber mig slänga in en ansökan om journalistvisum till Tunisien. Jag är visserligen Europakorrespondent men vår Mellanösternkorrespondent är i Sudan och min franska bakgrund innebär vissa "naturliga" förkunskaper om Maghrebområdet.

Och plötsligt är jag på väg. Utgångsförbudet som jag nu blir informerad om kommer dagen efter det att presidenten lovat släppa fängslade ungdomar, dels demonstranter, dels bloggare och rappare som uttryckt kritik mot situationen i landet. Samma demonstranter som han ett par veckor tidigare kallat för "terrorister som manipulerats från utlandet".

Att det införts utgångsförbud i huvudstaden är ett tecken på att läget blivit allvarli-

Dokument Revolution

Mohammed Bouazizi (1984–2011) Tunisisk gatuförsäljare som brände sig själv till döds den 17 december 2010, för att protestera mot konfiskeringen av hans varor och förmodningen som han utsattes för av en kvinnlig regeringsperson. Händelsen blev starten för protesterna i Tunisien. 5 000 personer beräknas ha deltagit i begravningsprocessionen och Bouazizi återfinns nu på ett frimärke i Tunisien.

gare och, utgår jag ifrån, osäkrare för mig. Vid utgången till Tunisairs kvällsflygning mellan Bryssel och Tunis har nyheten spridit sig. Oron bland resenärerna är påtaglig.

Nå måste stoppa flyget, det är oansvarigt att skicka iväg människor utan att veta vad som händer när vi kommer fram, ropar en belgisk turist på väg till vintersolen.

Personalen från statliga Tunisair bara ruskar på huvudet. Det enda vi kommer att få veta om situationen i landet under resan ned är att vädret är fint.

I planet, ett propagandabladd för regimen med det ironiska namnet – i alla fall för en 23-årig oenkulturerad regim – "le Renouveau", förnyelsen. Redan på oenslaget: två bilder av presidenten med lovord för hans "nya förslag" för landet.

Vid ankomsten diktaturens klassiska problematiska tullpassering för personer med kamerautrustning. Utdragen. Misslänksam. Arrogant.

Under väntan på att man ska hämta tillstånden vi lovats vid ankomsten hör jag svenska pratas vid tullstationen intill. Det öppnas väskor med vapen i. Jaktvapen antar jag, och får en konstig smak i munnen. Folk kommer för att nöjesskjuta till ett land där vapnen just nu skördar människoliv.

En iakttagelse som jag snabbt lämnar bakom mig när jag lämnat tullstationen, fullständigt omedveten om med vilken kraft och dramatik den kommer att komma tillbaka till mig bara några dagar senare.

Sedan börjar jag med att bryta mot mina egna säkerhetsregler. Börjar deala med en taxichaufför som påstår att han kan ta mig och fotografen in till vårt hotell, trots utgångsförbudet.

Innan jag bestämmer mig hör jag med den person som ska hjälpa oss med en arabisktalande medarbetare och med en bil.

– Taxichaufförerna är i maskopi med polisen, så säger de att det funkar, så är det nog så.

Så vi hoppar in och ger oss iväg. Jag vevar ned rutan, insuper den milda medelhavs-luften, ser det svaga gula skenet från gatulamporna längs med väggfasaderna in mot staden och förflyttas till något välbekant, till mina släktingars Grekland.

Samtidigt en växande, gnagande oro som förstärks av de genomödsliga gatorna, en känsla som inte är ... bra. Jag sitter och spänner mig i framsätet. Spejar oerligt framför

mig. Väntar på att ett militärfordon plötsligt ska dyka upp och rikta sin kanonmynning mot oss.

Inget möte i det gathörnet, heller.

Skönt, tänker jag och börjar oroligt speja efter nästa gathörn. Det är början på en veckolång vistelse då jag inte kommer lämna den här spända positionen i framsätet en enda gång under resorna genom staden.

Men plötsligt är vi framme, resan var kortare än jag trott, och dyrare. Men ett bråk ockar jag inte ta just nu.

– Vi klarade oss, säger jag till mig själv medan vi bär in utrustningen i hotelllobbyn.

Det är första gången jag tänker tanken i Tunis. Men inte den sista.

Dagen efter. Dagen R minus ett. R som i revolution.

På kommunikationsministeriet – varje diktatur tycks hålla sig med ett sådant – vill man inte genast ge oss de tillstånd och stämplat vi behöver ha med oss när vi ska ut och filma i landet. Kommunikationsansvariga Bochra Melki tvingar mer eller mindre på oss en föreläsning om vilket fint land vi kommit till. Hon pekar särskilt på det som regimen vet att västerlänningar är särskilt mottagliga för och som bland annat bidragit till västvärldens välvilja mot regimen Ben Ali: den höga utbildningsnivån, kvinnornas ställning och den relativt goda ekonomin.

Hon ironiserar också över vårt plötsliga intresse för Tunisien, säger sig aldrig ha sett ett svenskt tv-team i landet förut. Jag känner hur irritationen stiger inom mig. Denna femtioåriga kvinna har förmodligen arbetat i regimen tjänst i hela sitt liv. Bakom hennes ansträngda leende anar man den auktoritära regimen maktfullkomlighet.

Vi får till slut våra stämplat och kan äntligen ta oss ut i den friska luften för att ruska av oss den otrevliga känslan av att ha konfronterats med propagandaapparatens obehagliga uttryck.

Vi ska till Progressiva partiet, PDP, det enda tillåtna oppositionspartiet i parlamentet som nu, under protestdagarna, faktiskt

**Det enda vi kommer att
få veta om situationen
i landet under resan
ned är att vädret är fint.**

FOTO: WIKUPEDIA

också börjar likna ett riktigt oppositionsparti. Ute på staden ser vi militärer strategiskt placerade vid stora gaturörelser och utanför offentliga byggnader. På vissa platser har man ställt upp tanks för att stoppa, ja frågan är: vad man ska stoppa? Är det de unga demonstranterna? Med stridsvagnar?

Det talas om att ytterligare människor dödas under natten. I förorterna, bland annat där vår chaufför och översättare Sofien bor, har det pågått stenkastning och plundring trots utgångsförbudet. Sofien är trött och orolig.

Vi åker genom Souken, basarkvarteren, i vanliga fall full med folk och omöjlig att ta sig igenom med bil, nu mer eller mindre öde. Här pågår demonstrationer i går, demonstrationer som slutade med sammanstötningar och nu syns bara enstaka personer som hastigt skyndar förbi, och här och var små grupper med unga män som verkar vänta på något, kanske på nya sammanstötningar.

I ett av gathörnen stannar vi till. Sofien som är i tjugofemårsåldern får en bra kontakt med ungdomarna och den ena av dem drar upp sin tröja framför ansiktet och ställer sig framför kameran och skanderar.

- De har stulit vårt land, de har plundrat det, vi har ingen framtid, det måste bli ett slut nu, det måste bli ett slut!

Den unge mannen nästan dansar framför kameran, pekar och gestikulerar framför sig som en rappare, vänder sig till de andra och ropar:

- Tala då. Tala då, ni måste säga er mening!

Men de unga männen som verkar så kaxiga vänder sig besvärat bort från kameran.

Jag får en första tydlig bild av det som av människorörelseorganisationerna beskrivits som ett land där man inte pratar politik på kaffeter, ett land där det går en polis på var hundra invånare. Bilden av en polisstat.

Bakom ryggen hör jag rop och vänder mig om, ser människor som kommer småspringande och håller halsdukar för ansiktena. Tårgas.

Sofien har andats in tårgasen och mår dåligt så vi tar oss tillbaka till bilen och närmare avenyn varifrån de springande människorna kommer. Där ser vi stora grupper med vapenförsedda kravallpoliserna spärta av avenyn. Jag känner igen situationen från kravallernas Aten och inser att vår situation

börjar bli farlig. Reträttvägar saknas och när ett polisfordon kommer förbi och civilklädda, huliganliknande poliser plockar ut den ena jättelika träpölen efter den andra ur sin skåpbil inser jag att det inte blir några polisbilder, att vi måste lämna platsen snarast möjligt.

Genom något slags mirakel hittar vi till det progressiva partiet PDP alldeles intill, där människor fortfarande håller för munnen på grund av tårgasen som letat sig upp till partilokalen på andra våningen.

Här träffar jag människor som inte är rädda att säga sin mening.

- Presidenten måste bort, säger de alla.

Efter att ha satt ihop vårt första inslag och gjort en förinspelad "direktrapport" vid ett kaotiskt tv-hus i en av Tunis förorter är vi tillbaka på hotellet, precis innan utgångsförbudet inträder.

Hotel Diplomat går i klassisk lyxsocialistisk stil; murrigt och med stora infällda lampglas i taket, förmodligen byggt på sjuttio-talet då Tunis var i centrum för världspolitik, under den tid då palestinska PLO hade sitt säte här och då landets president den "tunisiska socialisten" Bourguiba, var ett världsnamn. I matsalen får jag en déjà-vu känsla från vårt besök i en kolstad i Ungern tio dagar tidigare, en stad som snart ska ömsa skinn när den bärande gruvnäringen läggs ned på grund EU:s miljöregler. Samma socialister - och socialistiska arkitekter - här som där.

När jag tittar ut genom mitt fönster på den åttonde våningen ser jag helt övergivna gator, så när som på polispatruller utposterade i strategiska gathörn. Inte en människa ute, det är svårt att förstå hur varenda invånare i denna 2,5-miljonersstad insett att det gäller att hålla sig inne. Men då glömmar man det som finns i varje tunisiens medvetande just nu, att människor skjutits till döds, att skolor och universitet stängts på grund av sammanstötningarna utanför dem. Och så är det detta som jag kommer att förstå långt senare, vid senare besök i Tunisien: hur ovana tunisierna, ja, hur chockade de är av det våld som blossat upp de senaste tre veckorna.

Halv nio, när jag befinner mig i hotellmatsalen, hörs det plötsligt rop ute på gatan. En stund senare nya rop och ljudet från biltutor en bit längre ned på avenyn. Jag går ned till receptionen och frågar vad som pågår.

i Tunisien historia

Landet erövrades av vandalerna på 400-talet e Kr som 200 år senare efterträdades av araberna. 1574 kom turkarna och Tunisien blev en del av det osmanska riket. 1881 koloniserade Frankrike Tunisien, som under åren 1942-1943 blev arenan för en av de allierade styrkornas (britterna och amerikanerna) första större operationer mot de nazistleda axelmakterna. 20 mars 1956 blev Tunisien självständigt som kungadöme. Året därpå avskaffades monarkin, och Habib Bourguiba, som tillhörde partiet Neo-Destour, blev det självständiga Tunisien förste president.

Dokument Revolution

i Mer om revolutionen: Nyhetsdokumentären: Kvinnorna i Tunis, om en revolution och det som hände sedan, SVT.

De nytagna bilderna i reportaget är Christian Catomeris egna från revolutionsdagarna.

För min del är det uppenbart att "flykten" från Tunis kommer att dröja.

Vi skyndar tillbaka till länkstället. Där kommer en reporter från BBC:s arabisktalande kanal emot oss och säger att han filmat hur en grupp svenskar nästan lynchats till döds av en mobb. Svenskarna tros ha varit prickskyttar i den forne presidentens tjänst. Det är bara en kvart till det att vi måste lämna tv-villan, om vi ska komma hem innan utgångsförbudet träder i kraft.

Jag intervjuar BBC-reportern, ber honom frysa några rutor från inspelningen och tar några stillbilder med min telefon. Bland annat på vapnen som ligger i sina lådor framför de blodiga män som en hop människor och några militärer tycks hålla kvar på marken. Jag fotograferar även bilderna på deras pass i hopp om att någon i Stockholm ska kunna förstora dem och säga om det verkligen rör sig om svenskar.

Bara någon timme senare kommer en bekräftelse: de är svenskar. Jag inser att det troligen rör sig om de jagare jag mötte när jag anlände till Tunisien. Nöjesresenärerna tagna för legoknektar i den hatade regimen tjänst. Är det möjligt? Nyheten sprids i hela världens medier.

En svensk diplomat, baserad i Paris och på väg till Tunisien, hör av sig och vill veta hur situationen är i Tunis. Svensk diplomati, inte alltid den snabbaste, tänker jag. Faktum är att ambassadören reste från Tunisien någon dag före revolutionen.

Jag berättar om mina intryck och får samtidigt veta att svenskarna tillhör ett jaktsällskap vars liv troligen räddats genom den tunisiska militärens rådgivande ingripande. Den tunisiska militären. En liten armé på omkring 30 000 man, att jämföras med polisens kanske 120 000 man. Jag förstår alltmer att militären i själva verket uppfattas som Tunisien räddare, det är de som nu står för lag och ordning och som till skillnad från polisstyrkorna inte är nedsolkade av den hemiska brutalitet som dessa gjort sig skyldiga till runtom i landet de senaste veckorna.

Sista dagen

Så blir det måndag igen, det har gått tre dagar sedan det som nu börjar kallas för den tunisiska revolutionen ägde rum. Jag går ut på gatan och inser i samma stund

att något inte är som det brukar utanför hotellet. Det är något med ljudet. För första gången i Tunis hör jag ljudet från en storstad. Trafiken.

Jag får veta att kollektivtrafiken kommit igång och att affärerna snart öppnar. I kön till butikerna får jag se ett Tunis jag aldrig sett tidigare, möter människor som verkar glada, lättade.

En stund senare befinner jag mig på hotell Africa, alldeles intill inrikesministeriet. Där möter jag en grupp bläslagna och illa tilltygade svenska män. Ett par av dem sitter, uppenbart traumatiserade, och stirrar ned i bordet. De som kan berätta, berättar om en skrämmande upplevelse, om en nära-döden-upplevelse. Nu väntar de bara på att få komma hem. Det återstår en del pappersarbete för detta. Bland annat för att de ska kunna lämna platsen säkert, med sina vapen. Jag tänker på deras boende vid paradgatan Habib Bourguiba, just den plats där konfrontationerna mellan makten och de demonstrerande var som mest intensiva och våldsamma, och ryser inombords vid tanken på hur dessa stackars mäns turistresa organiserats, och hur den höll på att sluta.

Själv har jag fått tag på ett flyg. Och en ersättare kommer till kvällen. Han som egentligen skulle ha varit här, men var upptagen på annat håll. Det är vid den tiden som ett telegram meddelar att den franske fotograf som skadats ett par dagar tidigare avlidit. Men det vet jag inte då.

Jag sätter mig i den bekväma, skinnklädda fåtöljen på Air Frances eftermiddagsflyg mellan Tunis och Lyon och plötsligt är det som om en jättelik tyngd förflyttar sig med våldsam kraft ned genom hela min kropp. En känsla av lättnad jag aldrig någonsin upplevt tidigare fyller hela mitt väsen. Jag har gått på adrenalin under flera dygn nu och befinner mig på utmattningens gräns. I mitt huvud återser jag varje sekund av de märkliga, intensiva dagar jag genomlevt. Jag är omedveten om hur starkt jag kommer att påverkas av dessa dagar, hur starkt min vilja att återvända kommer att bli.

Jag spänner fast säkerhetsbältet och utan att tänka tar jag fram min dator för att skriva ned det jag varit med om. Senare, på ett annat flyg, precis före landning i Bryssel, somnar jag, äntligen.

Dokument Revolution

i Presidenterna
i Tunisien från
självständigheten
till revolutionen.

Habib Ben Ali Bourguiba (1903–2000)
Tunisiens förste
president (1957–
1987). Avsattes i en
statskupp.

**Zine El Abidine
Ben Ali (1936–)**
Uträmndes till
premiärminister
1987 av president
Habib Bourguiba
och blev sedan
president efter en
oblodig statskupp.
Styrde landet i 23
år innan han själv
tvingades fly 2011.
Befinner sig i exil i
Saudiarabien.

Presidenten har hållit ett tal. Han har sparkat regeringen, sagt att man inte ska skjuta på demonstranter mer och att man ska införa press- och yttrandefrihet, bland annat på internet.

Han har också lovat att priset på bröd och socker ska sänkas och att han inte ska ställa upp i nästa val, år 2014.

Det är svårt att tro. Är en 23-årig regim på väg att ta slut – visserligen om ytterligare tre år – eller är detta bara ett sätt att vinna tid och kväsa missnöjet? Utanför börjar enstaka tutande bilar ta sig ned på gatan.

– Plus de couvre-feu, säger polisen som bevakar gatan. Inget utgångsförbud.

Trekvarter senare befinner vi oss på de stora avenyerna, där de gigantiska presidentporträtten hänger på rad och där tutande bilar med ungdomar som hänger utanför rutorna och viftar med tunisiska flaggor dundrar ned mot centrum.

Jag lämnar en stark och ljudmässigt tack-sam telefonrapport om glädjen i Tunis över presidentens minst sagt sensationella löften. När jag är klar och börjar mina intervjuer går det snart upp för mig att de hundratala människor som på känt fotbollsfirmande samlats på presidenttorget denna kväll, alla är anhängare till presidenten Ben Ali. Jag vänder mig om för att få det bekräftat av Sofien.

– Det är klart, de har kommenderats fram, säger han på sitt lite småttvåra vis.

Jag svär för mig själv och undrar varför han inte kunde ha kläckt ur sig det innan.

Återvänder till hotellet mer konfunderad än någonsin. Över utvecklingen i Tunisien, och över mitt eget yrke. Förbannar den snabba nyhetsjournalistikens villkor som hela tiden bäddar för den typ av smärre dikeshörningar som jag tycker att jag stått för.

Presidenten lämnar

Väcks av redaktören för morgonnyheterna redan klockan fem. Vad ska hända i dag är frågan? Det enda jag vet är att i dag, den 14 januari 2011 – det som alltså ska bli dagen R – har det enda tillåtna facket utlyst en generalstrejk i Tunis.

På morgonen har jag äntligen fler tag i Sanah Ben Achour, ordförande i Demokratiska kvinnoförbundet, som känns som ett intressant alternativ till alla mansnamn på min lista. Hon stämmer träff vid föreningslokalen men när vi kommer dit finns bara en

lapp på yttergallret: kom till Avenue Habib Bourguiba.

Vi åker ned till staden igen och ser hur människor strömmar till. Plötsligt är det en helt ny bild av staden jag får se. Borta är ödsligheten. Fortfarande mängder av poliser visserligen, men de verkar lugnare, mindre aggressiva. Jag inser att det blir en demonstration, trots allt. En stor demonstration.

Många kommer fram till oss och vill prata, inför kameran. Alla kräver de presidentens avgång.

Det är ungdomar som verkar glada, det är äldre övervintrade regimmotståndare som på oklanderlig franska vill ge ett budskap till världen. Någon vill berätta om presidenthustruns familj som de menar har plundrat landet på tillgångar. Andra pratar om den förhatliga tystnad som rått i landet, att ingen vågat kritisera regimen. Jag snappar upp ordet "dignité", värdighet, i var och varannan intervju.

Det klingar så högtidligt i mina svenska öron att jag har svårt att ta in det. Då.

Och så något jag inte ser förrän när jag tittar igenom det vi filmat: att var och varannan människa håller i en mobiltelefon och filmar. Mobiltelefonerna, som tillsammans med de sociala medierna kommer att bidra till att störta regimen när andra medier tiger om den resning som pågår i landet.

Vi står strax intill inrikesministeriet, ministeriet med ansvar för polisen. Samma polis som skjutit människor till döds på ett sätt som aldrig skett i detta lilla lands moderna historia. Det är mot det ministeriet folkmassan är på väg. Och det är där vi möter Sanah Ben Achour. En "pasionaria", tänker jag spontant, det epitetsom lite paternalistiskt klistrats på engagerade motståndskvinnor efter motståndskvinnan Dolores Ibárruri från spanska inbördeskriget.

När vi möter Sanah Ben Achour strålar hela hennes ansikte. Hon har arbetat i tretio år i en icke regimgodkänd organisation för mänskliga rättigheter i allmänhet och för kvinnors i synnerhet. En farlig, obekvämlig kamp, som inneburit hot och förföljelse, och en ständigt beskuren yttrandefrihet. Nu står hon plötsligt omringad av människor som kan säga detsamma som hon säger nu. Att livet de levat varit fruktansvärt, att de förnedrats och bestulits av sina ledare som måste bort.

Hon står i solen, en ljushårig medelålders

Jag kommer förstå långt senare hur ovana tuni-sierna, ja, hur chockade de är av det våld som blossat upp de senaste tre veckorna.

kvinnor med stark utstrålning, och i samma stund som kameran börjar rulla och jag hör hennes ord, inser jag med hjälp av min konstiga journalistiska reptilhjärna som både iakttar, deltar och samtidigt bearbetar för vidare hantering i redigering och på hemmaredaktionen, att orden denna kvinna yttrar och det hela hennes väsen uttrycker på en underbart vackert och välformulerad franska, kommer att visas om ett år i vår årskrönika över de stora händelserna 2011.

Jag tror inte mina ögon och mina öron, säger hon. Det jag upplever nu är ett slags fulländning, en total lycka, vi har aldrig upplevt något liknande, säger hon medan en äldre man bakom henne instämmer stumt och lyckligt leende.

Människor fortsätter att strömma till, hänger som klasar på taken och i träderna och i gatlyktorna. Och talaröarna blir allt intensivare framför inrikesministeriet:

"Dégage! Dégage!", stick och brinn, skriker man. En klassisk välorganiserad vänsterdemonstration, tänker jag och lämnar demonstranterna för en intervju vi lyckats utverka med arbetsmarknadsministern, oförmögen att inse protesternas sprängkraft. Glömmer då att några liknande protestyttringar inte förekommit i Tunisien. Under 23 år.

Till arbetsmarknadsministern bär jag med mig en fråga om hur man ska infria löftet presidenten gett nyligen: att skapa 300 000 nya jobb på tre år.

Vi slås av att det inte står en enda militär utanför arbetsmarknadsministeriet, trots att arbetsbristen står i centrum för protesterna. Men kanske är det så att det som började med en känslomässig reaktion på en självmordsbränning och på att man skjutit mot demonstranter, och som sedan övergick i en social protest från en generation utan framtidsutsikter, nu alltmer börjat likna en regelrätt politisk revolt mot ett auktoritärt, maffialiknande styre.

Vi förs in till ministern som tronar bakom ett blänkande skrivbord med ett stort presidentsporträtt snett ovanför sig. Tiden tycks stå stilla här. Vem kan tänka sig att den leende mannen på bilden som säkert hängt där på väggen ovanför arbetsmarknadsministern under ett antal år kommer att fly landet fyra timmar senare?

När jag frågar om presidentens senaste löften får jag en politisk slogan till svar, men kanske också ett slags erkännande om att något är på väg att förändras i landet:

- C'est un changement dans le changement, säger han. En "förändring i förändringen".

Länkstationen från vilken vi lämnar direktrapporter och skickar hem redigerade inslag via satellit består av en liten villa och en trädgård. Här råder om möjligt ett ännu större kaos än under föregående dag. Utanför entrén står en nedblodad journalistbil. Vi får höra att en fransk fotograf träffats av en tårgasgranat. Polisen har återigen börjat gå till attack mot demonstranterna vid inrikesdepartementet. Inne i det lilla huset trängs reportrar från Frankrike, Italien och från flera arabiska kanaler som alla väntar på sin tur att sända hem material eller göra liveframträdanden. Det är bråttom, för nu har utgångsförbudet flyttats fram till klockan fem.

Någon berättar om ett telegram som säger att Tunisien Unescoambassadör i Paris har avgått. Det sägs att presidenten har beslutat att utlysa val redan om sex månader. Bland den tunisiska personalen på länkstationen cirkulerar även rykten om hans avgång. Jag måste avsluta mitt jobb och samtidigt gardera mig för att det mest oväntade kan hända när mitt inslag går i sändning.

Jag avslutar mitt jobb med att tala om "en historisk dag" i Tunisien.

Mörkret faller över Tunis, vi hör helikoptrar ovanför oss. Från terrassen ser vi centrum upplyst av jättelika strålkastare. Vi ser blåformade tårgasmoln stiga mot natthimlen. Och höe skott.

Man skjuter igen, trots presidentens löften om ett slut på detta.

Sofien har trotsat utgångsförbudet och åkt hem, trots vårt erbjudande om att ta ett rum på hotellet på SVT:s bekostnad. Han är för orolig för sin familj, säger han.

Utanför matsalen på första våningen hör

Uppåt väggarna. Upproret syntes över allt i Tunisien huvudstad Tunis.

Dokument Revolution

i al-Jazira.
Ett arabiskt
tv-bolag med
huvudsäte i Qatar
som grundades
1996. Dess
arabiskspråkiga
nyhetskanal har en
räckvidd på 50
miljoner tittare,
 medan den
engelskspråkiga
al-Jazeera English
har en räckvidd på
80 miljoner tittare.
al-Jazira är känt för
att ha en betydligt
friare redaktionellt
linje än vad som har
varit vanligt i
arabvärlden.

vi militärfordon passera, en ambulans illar
förbi och den oroliga hotellpersonalen ber
oss nyfikna, de flesta journalister, att dra för
de stora draperier som vi gläntat på för att
få se vad som händer. Vi anar oro i luften.

Det sägs att man har stängt flygplatsen
i Tunis och att ett viktigt meddelande ska
komma i tv senare under kvällen.

Vi sitter framför teven i hotellreceptionen
och ser premiärministern Mohammed Gan-
nouchi hälsa tittarna. Han står stelt fram-
för ett par mikrofonstativ, flankerad av två
uniformklädda män och berättar plötsligt
att presidenten tillfälligt lämnat landet, att
han inte längre är förmögen att utföra sitt
uppdrag och att han själv tagit över dennes
sysslor. Han manar till lugn och för andra
kvällen i rad får vi höra en tunisisk president
lova politisk pluralism och yttrandefrihet.

På kvällen är det oroligt ute på gatan.
Man hör skrik, kanske från någon som grips.
Militärpatruller genomsöker kvarteren.
Och det pågår skottlossning. Tidigare har
konfrontationerna huvudsakligen ägt rum
ute i förorten, men nu känns det för första
gången som om det är alldeles in på oss.

Jag står vid fönstret och inser att allt detta
är på riktigt. Att någon troligen kommer att
dö därute även i natt. Att något i värsta fall
kan hända mig, att jag inte kan berätta för
min fru hur spänd och farlig situationen är.

Hotellet börjar alltmer kännas som en
spökbyggnad i en lika spöklik och kuslig
stad. En stad där undantagstillstånd råder.

Kaféerna, brödbutikerna, restauranger-
na har varit stängda sedan vi kom, kollektiv-
trafiken varit ur bruk. På morgnarna har vi
sett köer av människor som försökt ta sig in
till staden, gläande. Därtill har det rått ben-
sinbrist för dem som har bil. Jag försöker
lätta upp stämningen för dem som oroar sig
där hemma med att jag i alla fall inte känner
av några astmabesvär i Tunis. En effekt av
de tomma, bilfria gatorna, antar jag.

På hotellet är det som om allt är start i
förfall. Det finns inte lika mycket personal
och vissa tvingas övernatta på hotellet på
grund av undantagstillståndet. Brödet är
gammalt, maten alltmer oinspirerad och
hovmästaren, som tar hand om oss på
kvällarna, tycks ha infört ett eget system.
All mat slås in som alkohol när vi ska betala.
Han stinker alkohol och jag misstänker att
han lägger undan flaskor för egen konsum-
tion, eller försäljning. Men han ger oss ett

leende, ursäktar och ett bättre pris för vår
tystnad. Vi bryr oss inte längre.

Denna kväll, revolutionskvällen, råder
ingen feststämning i Tunis. Människor
är oroliga. Förvirrade. Vad betyder det att
presidenten tillfälligt lämnat landet? Är det
bara ännu en manöver? Vem har egentligen
makten? Jag somnar stressad av frågor och
medveten om alla nyhetssändningar som
kommer att vilja begagna sig av mina tjäns-
ter och ha svar på just dessa frågor.

Dagen efter

Det finns ett alternativt medium i Tunisi-
en som sannolikt varit en av de starkaste
orsakerna till regimens fall. Den qatariska
tv-kanalen al-Jazira. Vid frukostbordet, da-
gen efter presidentens flykt, när jag tittar
på tv-kanalens engelskspråkiga sändningar
på min mobil går det upp för mig vad som
pågått under natten. Bilderna visar hur re-
gelrätta bataljer ägt rum mellan polis och
demonstranter. Man ser krypskyttar som
skjuter på demonstranter från taken. Se-
nare kommer jag att få höra om hur poliser
genomsökt husen kring inrikesministeriet
och gripit och misshandlat demonstranter
som gömt sig hos privatpersoner. Revolu-
tionsnatten visar sig ha varit en skräcknatt
för många tunisier. En natt då regimens
hantlangare slagits för sin överlevnad.

Sofien har sovit dåligt. Han är skrädd,
känner att han borde vara hemma hos sina
föräldrar. På vägen hem i går var det ungdom-
mar som kastade sten på hans bil. Han lyck-
ades komma undan genom att köra som en
dåre. Under natten har butiker plundrats i
hans kvarter, vissa satts i brand. Det talas
om att anhängare till regimen låst runt i bilar
på natten och skjutit för att sprida skräck.

Vi åker ner för Mohamed V-avenyn. Mili-
tärer är utposterade utanför centralbanken.
Alldeles intill ser vi en utbränd offentlig
byggnad. Motmot, där ungdomsavdel-
ningen av presidentpartiet RCD:s palats-
liknande byggnad finns, är man just i färd

**Efter att bilden äntligen
kommit ned sätts en
annan bild upp. Bilden
utgörs av baksidan från
en schamporeklam.**

Dokument Revolution

i Presiden-
terna efter
revolutionen

Mohammed Ghannouchi (1941–)

Tidigare premiärminister, ersatte president Ben Ali sedan denne flytt landet, men avgick efter bara några timmar.

Fouad Mebazaa, (1933–)

Författningsrådets val av president att leda landet fram till allmänna val. Var tidigare talmän.

Moncef Marzouki (1945–) **Valdes till president den 12 december 2011 av den författnings-samling som har ansvar för att utforma landets styrelseskick.**

sader. På gatan ligger glassplitter, tomma kartonger och en söndertrampad kassaapparat. Vi möter oförsäkrade butiksägare som förlorat allt och bara suckar.

Sofien berättar om hur man också plundrar husen tillhörande medlemmar i presidentfamiljen. Vi beslutar oss för att bege oss mot havet där en del av dessa hus är belägna. Det är en vacker dag och jag ser äntligen havet som jag tidigare bara skymtat, till synes onåbart från vår hotellterrass.

Stämningen omkring oss är oroligare än någonsin. Vi stoppas vid en militäravspärrning mitt ute på vägen som leder till havet. Tar fram tillståndet för trettiosjätte gången. Inga problem den här gången heller. Tar ett nytt djupt andetag och beger oss vidare till förstaden Le Kram där det står skinande nya, men brända och vandaliserade lyxbilar som tycks ha kraschlandat utefter vägen.

– Porsche Carrera, säger Sofien. Presidentsonens bilar.

Jag vet inte vad jag ska tro längre. Tunis: en stad fylld av rykten. Om att militär män gömmer sig i ambulanser och gör råder hemma hos folk, stjäla och mördar. Att kvinnliga demonstranter våldtagits av polis efter den stora demonstrationen. Det ligger våld i luften och närvaron av detta våld börjar kännas kvävande. Jag märker det på Sofien som blivit alltmer nervig, jag märker det på mig själv som vill göra det vi ska så snabbt som det bara går. Hemifrån är förväntningarna större än någonsin. Alla vill att jag ska rapportera, även andra medier som inte befinner sig på plats: Sveriges Radio, norska tidningen Dagbladet, med flera.

Inne på Le Krams gator ser vi brända butiker överallt. På en gata står en grupp människor och hackar på en namnplatta. Plattan sitter på en husfasad och tillhör en läkare som bär samma namn som presidentfrans hatade familj, Trabelsi. Till slut lossnar plattan och människor applåderar och skriker och stampar på den fallna plattan. Vi får våra bilder och fortsätter vidare. Vid rödljuset kommer en man fram till oss:

– Det de där människorna gör är fel. Den där namnplattan tillhör kvarterets bästa läkare. Och han tillhör inte ens presidentfamiljen.

Vi åker vidare, kommer in på en stillsam villagata med vackra vita hus. Till synes lugnt verkar det som, innan vi plötsligt får se fyra unga män som ställts upp mot en

vägg, med armarna bakom huvudet. Två militärer står med kpistar riktade emot dem, och jag tänker genast på bilder jag sett från militärjuntans Chile. Vi tar en runda runt kvarteret, kommer tillbaka, ser militärerna och ungdomarna i samma ställning som förut och filmar genom vindrutan, för att sedan försvinna snarast möjligt. Vad som händer ungdomarna kommer vi inte att få veta.

Det mesta känns farligt eller osäkert och det enda vettiga vore antagligen att åka hem. Möjligen inte bara till hotellet. Utan hem. Hem till Bryssel.

Men det är något med lojaliteten med uppdraget. Att komma tillbaka med något. Vi är ju trots allt på den plats som hela världens medier just nu vill vara på.

Så vi börjar leta efter det hus, tillhörande medlemmar av familjen Trabelsi som sägs ha plundrats av vanliga tunisier.

Ett vackert vitt hus med utsikt över havet, visar det sig vara. Två tonårsflickor kommer ut från huset bärande på kassar. Jag tittar närmre och upptäcker att de innehåller modemagasin. Ett par kommer bärande på en spegeldörr. Utanför huset står människor och ser på, grannen och hans familj på sin takterass tittar de med, som på ett märkligt skådespel. På gräset innanför murarna finns en sönderbränd lyxsoffa. Inne i huset är det redan tomt. Inget finns egentligen kvar att ta. I garaget ännu en sönderbränd, splitterny lyxbil.

Tillbaka på hotellet får vi veta att den nye presidenten avsatts. Hans tillsättande har inte ägt rum konstitutionsenligt. Det är senatens ordförande som ska ta över om presidenten avgår och det är alltså han som nu utropas till ny president. Ex-president Ben Ali verkar ha snurrat runt med sitt plan ovanför Medelhavet. Den gamla bundsförvanten Frankrike sägs ha visat kalla handen. I stället hamnar Ben Ali i Saudiarabien.

Först flera månader efteråt kommer det komma fram mer detaljer om slutet på dynastin Ben Ali. På dagen R, revolutionsdagen, samlas ett fyrtiotal medlemmar av presidentfamiljen i Tunis. Säkerhetsläget och hatstämningarna som råder emot dem anses göra det nödvändigt för dem att lämna landet. Vad som händer sedan är ännu inte riktigt klarlagt. På eftermiddagen, när det återigen ges order om att skjuta mot demonstranter, ska en gren av

med att plocka ned en av alla de affischer av presidenten som pryder staden.

I tiomiljonerslandet Tunisien sägs RCD ha haft tre miljoner medlemmar, medlemmar som många snart kommer att undra vart de tog vägen. Men partimedlemskap tycks inte sällan vara detsamma som att få vara ifred från säkerhetspolisen och att kunna komma ifråga för ett jobb.

En militär vaktar partibyggnaden och en säkerhetsvakt kommer emot oss. Jag förklarar att vi vill filma nedtagningen av presidentbilderna, visar vårt tillstånd.

- Två minuter säger han. Inte mer. Två minuter.

Det är något med bilderna. Något slags blommigt skimmer över dem. De har photshopats på något glättigt, färgglatt nordkoreanskt vis. Presidentens hy är hälsosamt rosafärgad, och hans leende där, högt ovanför oss, landsfaderligt.

Men det tycks vara svårt att få ner bilderna, trots stegar och verktyg.

En italiensk stillbildsfotograf tycks ha gjort samma iakttagelse som vi och kommer springande från andra sidan avenyn. Han får sina historiska bilder han med. Han och vår fotograf Mark Kerremans talar om Bagdad där de båda varit och sett Saddamstatyer monteras ned. Dock av amerikanska soldater. Här är det några kommunanställda som står för nedmonteringen av ledarbilderna.

Jag bestämmer mig för att åka tillbaka till kommunikationsministeriet. Kanske kan de ge oss besked om det vankas någon presskonferens med den nya presidenten? Och finns hon som läxade upp oss, Bochra Melki, departementets ansvariga för internationella kontakter kvar?

Vi möter henne i entrén, med ytterkläder på.

- Hur går det här? frågar jag, aningen näsvist.

- Hur går det här? härmnar hon irriterat. Vad tror ni?

- Jag menar, här på departementet, svarar jag och försöker släpa bort lite av min spontana vasshet. Något nytt? frågar jag.

- Nej, det finns inget nytt, svarar hon irriterat. Direktören har slutat och vi ska stänga kontoret. Nu.

- Vet ni något om någon presskonferens? envärs jag med och inser att jag fortsätter att vrida kniven i ett öppet sår.

- Jag vet ingenting, ni får vända er till någon annan, svarar hon uppgivet, upprört.

Det är över. Jag inser att allt är över för Bochra Melki, och känner för en kort sekund en känsla av triumf. En triumf när jag tänker på det som jag och andra utländska journalister fått utstå genom åren för att över huvud taget få komma in i landet. Och förstås med tanke på att medlöperiet till slut får sitt straff. Långt senare kommer jag att minnas detta möte med den uppskrämda regimmedarbetaren, och oroat fundera över det öde som väntade den person som så troget bistod Ben Alis förtryckarregim under de år då han satt vid makten.

På gatorna glassplitter och hylsor från tårgaspatroner som vittnar om konfrontationerna under natten. Människor samlas i klungor och diskuterar. Det handlar om vardagliga saker, om någon känner till någon bagare som håller öppet. Men det handlar också om vad som håller på att hända i landet.

Människor verkar oroliga, glada, och förvirrade på en och samma gång.

Vid den förre presidentens eget torg, 7 november-torget, som fått sitt namn efter det datum då han kom till makten, ser vi en ny affischnedtagning. Lika omständlig att genomföra som på annat håll. Människor står med öppna munnar och bara ser på. Några verkar lättade, några svär över "tjuven" som de kallar honom och hans familj som anses ha lagt beslag på de stora företagen i landet. Någon stannar en bil och klappar händerna. Annars är det påfallande lugnt med tanke på vad som sker.

Efter det att bilden äntligen kommit ned sätts en annan bild upp. Bilden utgörs av baksidan från en schamporeklam. En alldeles vit, neutral eller tom baksida är det som hängs upp. Medan vi åker genom en stad där kaos verkar råda, reviderar jag min första tolkning av det vita. Vitt i det här fallet verkar vara vakuum. Vakuemet när en polisstat faller samman.

Mitt i centrala Tunis, klockan elva på förmiddagen, ser vi ungdomar springa in i en vandaliserad elbutik och plocka åt sig lädor. Människor står utanför och bara skakar på huvudet.

- Jag har aldrig sett något liknande, säger en äldre man till mig. Aldrig, i Tunisien. Det är fruktansvärt!

Längre ned ser vi fler trasiga butiksfa-

En ny era.
Presidentbilderna
tas ner i centrala
Tunis.

Det är vanliga människor som ställt sig med järnrör och andra tillhyggen för att vakta sitt kvarter.

säkerhetspoliserna ha gått emot dessa order och, möjligtvis tillsammans med arméledningen, ha tagit kontrollen över flygplatsen för att stoppa vissa av presidentens flyende familjemedlemmar. Presidenten som vid 18-tiden följer sin hustru och sina barn till en militärflygplats där ett plan ska ta dem till utlandet, ska då få höra av sin säkerhetsansvarige att inte heller hans säkerhet längre går att garantera. Detta ska då få honom att gå på planet för en, som han då tror, tillfällig flykt ut ur landet.

Detta är det första inget av oss vanliga dödliga som befinner sig i Tunisien dessa historiska dygn som känner till då.

Situationen dagen efter presidentens flykt råder kaos i huvudstaden. På väg till länkstället möts vi av vägspärrar som upprättats av privatpersoner. Det är vanliga människor som ställt sig med järnrör och andra tillhyggen för att vakta sitt kvarter. Fruktan för gamla regimanhängares försök att skapa ordning i landet - och därmed bädda för den förre presidentens återkomst - är utbredd. För oss innebär det oändliga palavrer, ibland under hotfull stämning, och att vi måste hjälpa till att lyfta bort och sätta tillbaka de föremål som lagts ut för att hindra främlingar att passera.

Rädslan, ständigt denna rädsla.

Efter att ha skickat hem våra bilder på plundrade butiker och hus tillhörande presidentfamiljen, lämnar vi länkstationen med en rivstart och en ny kamp mot klockan för att hinna hem innan utgångsförbudet inträder. Utpumpade av all anspänning efter nya förhandlingar vid vägspärrar kliver vi in genom hotellörrarna.

Sofien vägrar att lyssna på mitt tjat om att han ska ta ett hotellrum på vår bekostnad och försvinner med bilen åt sitt håll. Måtte han komma helskinnad hem.

De svenska jägarna

Dag 2 efter presidentens flykt är det denna känsla av skräck och oro jag vill förmedla.

Vi åker ut till havet, till de judisk-italienska kvarteren i La Goulette. Där möter vi en ensam äldre kvinna som berättar om sin rädsla, om hur hon apatisk och närmast handlingsförlamad tillbringar dagarna framför teven i ett försök att förstå vad som händer. Hennes barn som befinner sig i Frankrike ringer och är oroad. Den plats där hon brukade sitta med grannarna på kvällarna och prata är tom. Det skjuts utanför hennes hus på kvällarna. Hon vågar inte längre sova ensam. Som tur är får hon sova över hos en grannfamilj. När vi lämnar henne berättar hon att hon är på väg till en begravning. Sonen till en granne som skjutits till döds av polis föregående natt ska begravas.

Efter intervjun svänger vi förbi flygplatsen för att se om det går några plan till Europa. Föregående kväll har jag pratat med min chef om att jag behöver en plan för att vid behov kunna ta mig härifrån. Min familj är orolig. Jag sover allt sämre och jobbar i stort sett dag och natt. Någon månad senare kommer jag att få en telefonräkning där det framgår att jag under dessa dagar ringer eller får telefonsamtal, i stort sett var tredje eller var fjärde minut av de timmar jag är vaken.

Detta samtidigt som vi rusar från plats till plats, intervjuar och tar bilder och lämnar diverse rapporter till webben och till våra nyhetsprogram per telefon, satellitlänk eller via internet.

Jag känner också att säkerhetsproblemen gör det allt svårare att jobba. När jag nämner det för min chef tycks det inte riktigt gå fram. Hon ropar i stället exalterat att detta är mitt genombrott som korrespondent. För mig som varit verksam på Sveriges Radio och Sveriges Television i trettio år som reporter, redaktör och dokumentärfilmare och för övrigt oftast känt mig uppskattad, känns denna "uppmuntran" något missriktad. Min fotografkollega Mark som befunnit sig i krig och krigsliknande situationer ett antal gånger säger att det vi är med om är farligare än krig.

- Detta är anarki, säger han. Det går inte att veta vem som är vem. Det vet man åtminstone i krig.

På flygplatsen råder kaos. Inställda flygter överallt, horder av människor, tunisier, gästarbetare från världens alla länder och turister som rusar från disk till disk i jakt på en flygbiljett bort från Tunisien.

Massprotester.
Demonstranterna framför det hatade inrikes-/polisministeriet den 14 januari, några timmar innan president Ben Ali flydde landet.